

INSTRUKCJA
RADY LITURGICZNEJ SŁUŻBY OŁTARZA
W SPRAWIE WYKONYWANIA
CZYNNOŚCI LITURGICZNYCH
I POZALITURGICZNYCH
W PARAFII BOGURODZICY MARYI
W WARSZAWIE

Autorzy Instrukcji:

Sebastian Drzazga
Michał Krzymiński
Ks. Piotr Liber
Jan Popieluch
†Tomasz Ptak
Jan Szewczuk
Adam Ślusarczyk
Łukasz Zaklika

Redakcja:

Tomasz Adasiewicz
Artur Kaliciecki
Adam Krzymiński
Michał Popieluch

Imprimatur:

KS. ANDRZEJ BANASZEK
proboszcz parafii Bogurodzicy Maryi w Warszawie

Liturgiczna Służba Ołtarza
parafii p.w. Bogurodzicy Maryi w Warszawie

Warszawa 2015

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP (TEOLOGIA SŁUŻBY)	4
2. PRZYGOTOWANIE DO LITURGII	5
3. OBRZĘDY MSZY ŚWIĘTEJ	7
4. MSZA ŚW. PONTYFIKALNA	12
5. OBRZĘDY LITURGICZNE CHRZTU, BIERZMOWANIA, ŚLUBU I POGRZEBU	15
6. OBRZĘDY NABOŻEŃSTW	21
7. PROCESJE I INNE OBCHODY LITURGICZNE	27
8. CZYNNOŚCI PO ZAKOŃCZENIU LITURGII:	32
9. FUNKCJE LITURGICZNE:	33
10. CZYNNOŚCI NIEZWIĄZANE Z POSŁUGĄ LITURGICZNĄ:	37
11. GESTY I POSTAWY CIAŁA	40
12. PODSTAWY PRAWNE	43
13. PODSUMOWANIE	43

1. Wstęp (teologia służby)

Uczestnicy liturgii, zjednoczeni z Chrystusem mocą Ducha Świętego, stanowią jedno Ciało, w którym każdy członek powinien spełniać te czynności, które należą do niego z natury rzeczy i na podstawie przepisów liturgicznych. W wielości posług i funkcji, a także w jedności całego zgromadzenia, objawia się tajemnica Kościoła. Ukazuje się jego struktura hierarchiczna, w której wyróżnione miejsce zajmują biskup, prezbiter i diakon, a także wielkie bogactwo charyzmatów, którymi Duch Święty obdarzył poszczególnych wiernych.

Chrystus, „nie przyszedł, aby Mu służyli, lecz aby służyć i dać swoje życie na okup za wielu” (Mt 20, 28). Tej służebnej postawy, posuniętej aż do oddania życia za innych, uczy Chrystus wszystkich członków swego mistycznego Ciała. Jednocząc ich z sobą, szczególnie w czasie sprawowania liturgii, wprowadza ich w swoje posługiwanie dziełu zbawienia świata. Dlatego „każda celebrowana liturgia jest czynnością w najwyższym stopniu świętą, której skuteczności z tego samego tytułu i w tym samym stopniu nie posiada żadna inna czynność Kościoła”

W tym świętym posługiwaniu uczestniczą wszyscy członkowie zgromadzenia liturgicznego. „Z racji odrodzenia w Chrystusie wszyscy wierni są równi co do godności i działania, na skutek czego każdy, zgodnie z własną pozycją i zadaniem, współpracuje w budowaniu Ciała Chrystusowego”

W spełnianiu świętych czynności liturgicznych wierni jednoczą się z Maryją i naśladują Jej postawę służby. Maryjne „fiat” jest wzorem i umocnieniem dla wszystkich uczniów Pana. „W Eucharystii Kościół znajduje się wraz z Maryją jakby u stóp krzyża, zjednoczony z ofiarą i wstawiennictwem Chrystusa”. W swym trwaniu przy Chrystusie, wierni jednoczą się z aniołami, „którzy w niebie zawsze pełnią świętą służbę przed Bogiem” i doświadczają wstawiennictwa świętych, „którzy nieustannie orędują za nami u Boga”.

Tak więc „wierni spełniają funkcję liturgiczną przez pełny, świadomy i czynny udział, czego domaga się sama natura liturgii, i do czego lud chrześcijański na mocy chrztu świętego ma prawo i obowiązek”. Każdy z nich, jeśli z wiarą i miłością włącza się w sprawowane misterium zbawienia, przyczynia się do zjednoczenia wszystkich ludzi w Chrystusie mocą Ducha Świętego (por. Ef 1,10). Celebrowana liturgia objawia i umacnia tę jedność.

Uczestnicy Eucharystii powinni więc być przeniknięci duchem miłości, zdolnej do złożenia siebie w ofierze i otwartej na potrzeby braci. „Podczas sprawowania mszy wierni tworzą świętą społeczność, lud nabyty przez Boga i królewskie kapłaństwo, aby dziękować Bogu, składać w ofierze niepokalaną Hostię nie tylko przez ręce kapłana, lecz także razem z nim, i uczyć się ofiarowania samych siebie. Niech się tedy starają okazywać to przez głęboką pobożność i miłość względem braci uczestniczących w tej samej celebrowanej. Niechaj się też wystrzegają wszelkiego indywidualizmu i podziału, pamiętając o tym, że mają wspólnego Ojca w niebie i że wobec tego wszyscy wzajemnie dla siebie są braćmi”

Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej
Kraków 2009

2. Przygotowanie do liturgii

W trosce o piękno liturgii, posługujący w niej winni odpowiednio się przygotować, zarówno duchowo, jak i fizycznie. W tym punkcie opiszemy szczegółowo sprawy, o które należy się zatroszczyć.

2.2 Post Eucharystyczny

Zgodnie z Kodeksem Prawa Kanonicznego, należy zachować post Eucharystyczny. Polega on na powstrzymaniu się od przyjmowania pokarmów i napojów godzinę przed przyjęciem Komunii świętej. Nie dotyczy on wody i niezbędnych leków.

2.3 Przygotowanie czytań

Lektorzy i inne osoby upoważnione do czytania w czasie Liturgii Słowa powinni zapoznać się z treścią odpowiednich tekstów już w domu. Dotyczy to zarówno komentarzy, czytań, jak i psalmów. Przygotować należy się także do odczytania wezwań modlitwy powszechnej. Należy zadbać o ich odpowiednie zrozumienie, dlatego zaleca się by poświęcić na tę czynność odpowiednio dużo czasu.

2.4 Przygotowanie duchowe (adoracja)

Równie ważne jest przygotowanie duchowe. Posługujący powinni znaleźć czas na modlitwę przygotowującą do liturgii. Zaleca się także uczestnictwo w adoracji Najświętszego Sakramentu.

2.5 Strój liturgiczny posługującego

- Schludny ubiór z szacunku dla świętości liturgii
- Unikamy strojów sportowych, roboczych, krótkich spodenek
- Wyprasowany, czysty strój liturgiczny
- Strój kandydata: biała szarfa przewieszona przez prawe ramię do lego boku
- Strój ministranta: komża z pelerynką w kolorze dnia
- Strój lektora: Alba i cingulum (w kolorze dnia) zawiązane z lewej strony
- Strój ceremoniarza: Alba i cingulum + krzyż z medalikiem św. Benedykta
- Strój nadzw. Szafarza komunii św.: alba, białe cingulum
- Cingulum spuszczaamy do ziemi luźno, chyba, że jego długość na to nie pozwala
- Zaleca się modlitwę przy ubieraniu się

2.6 Szaty dla kapłanów

Należy upewnić się, że szaty liturgiczne dla kapłanów są przygotowane w odpowiedniej liczbie i kolorze.

2.7 Przygotowanie naczyń i ksiąg liturgicznych

- Kielich (hostia), ampułki (woda+wino), lavabo, ręczniczek, pateny, puszki (komunikanty)
- mszał (formularz, prefacja, modlitwa Eucharystyczna), odpowiedni lekcjonarz (wstążka), modlitwa powszechna, komentarze, agenda, rytuały, obrzędy błogosławieństw

2.8 Przygotowanie przedmiotów pozaliturgicznych

- Klucz do tabernakulum
- Mikrofony
- intencje + ogłoszenia
- klęcznik
- świece
- światło

2.9 Podzielenie funkcji

- kryterium nr 1: umiejętność
- kryterium nr 2: funkcje własne

2.10 Silentium sacrum

- W zakrystii zawsze zachowujemy się z pełną kulturą, a rozmowy prowadzimy ściszym głosem. Dwie minuty przed liturgią należy się wyciszyć i skoncentrować na posłudze.
- Modlitwa przed mszą świętą

3. Obrzędy mszy świętej

3.2 Sygnaturka

- 3 uderzenia dzwonka

3.3 Procesja do ołtarza:

- Krótka:
 - Dołem (przed 1. stopniem prezbiterium, ustawienie po dwóch stronach zgodnie z miejscami zajmowanymi na prezbiterium, przyklęknienie przed tabernakulum albo pokłon do ołtarza, wejście trzema/dwoma rzędami)
 - Górą (bezpośrednio na prezbiterium; jeśli to potrzebne, dwa szeregi; przyklęknienie)
 - Osoby po prawej stronie cofają się, przepuszczając kapłanów, a po ich przejściu podchodzą z powrotem.
- Długa (uroczysta):
 - Wyjście bocznymi drzwiami z zakrystii albo od strony kaplicy przez dziedziniec i główne drzwi.
 - Trybularz, akolitki, krzyż, kandydaci, ministranci lektorzy, szafarze nadzwyczajni, ewangeliarz, diakoni, kapłani, ceremoniarz
 - Przyklękniecie ALBO ukłon ciała parami.
 - Wejście na prezbiterium, skręty pod kątami prostymi

3.4 Pozdrowienie ołtarza:

- Ustawienie twarzą do ołtarza i skłon ciała równocześnie z przewodniczącym liturgii, pozdrawiającym ołtarz.

3.5 Zajęcie miejsc

3.6 Okadzenie ołtarza

- Ceremoniarz i diakon lub turyferariusz
- Ołtarz i krzyż

3.7 Znak krzyża, pozdrowienie ludu

3.8 Akt pokuty

- Przy pierwszej formie, znak bicia się w piersi dwiema złączonymi rękami.
- Aspersja: osoba z kociołkiem idzie po lewej stronie kapłana i po dojściu do końca nawy, obraca się za nim.

3.9 Kyrie

3.10 Gloria

- Skłon głowy podczas wypowiedzania imienia Jezus.

3.11 Kolekta

- Element statyczny – nie ma ruchu

3.12 Czytania i psalmy

3.13 Aklamacja i okadzenie ewangelii

- Do zasypania nawikulariusz po prawej stronie turyferariusza.
- Podejście do ambony (lub ewangeliarza)
- Akolici podchodzą do ambony (lub ewangeliarza)
- Okadzenie

3.14 Ewangelia

- Po odpowiedzi ludu po ewangelii turyferariusz i nawikulariusz wykonują skłon do ołtarza.

- Trybularz wraca do zakrystii, a akolici na miejsca.

3.15 Homilia lub kazanie

3.16 Credo

- Podczas słów „i za sprawą Ducha św (...) stał się człowiekiem” wykonujemy skłon ciała.

3.17 Modlitwa powszechna

3.18 Przygotowanie darów

- Osoby, które nie mają funkcji siadają.
- Lektorzy lub szafarze nadzwyczajni rozkładają kielich, ministranci stawiają na ołtarzu, w wyjątkowych sytuacjach przewodniczący liturgii rozkłada kielich sam.
- W czasie uroczystych liturgii, kiedy ołtarz pozostaje pusty przed liturgią eucharystyczną, na środku przed ołtarzem ustawiają się szafarze z kielichem i puszkami od strony kredencji.
 - Rozkładany jest kielich.
 - Puszki podawane są bezpośrednio kapłanowi (nie stawiane na ołtarzu).
 - Po skończonej funkcji szafarze kłaniają się do ołtarza i odchodzą na miejsca.
- Podczas rozkładania kielicha przygotowuje się ministrant z ampułkami – w lewej ręce trzymając ampułkę z wodą, w prawej – z winem.
- W czasie modlitwy błogosławieństwa nad chlebem posługujący podchodzi z prawej strony ołtarza, a następnie do kapłana, podaje wino, ampułkę z wodą przysuwa jak najbliżej kielicha.
- Następnie do kapłana podchodzi turyferariusz i nawikulariusz (wychodzą z zakrystii w trakcie rozpoczęcia liturgii eucharystycznej).
- Okadzenie ołtarza: ceremoniarz i (diakon lub turyferariusz)
- Okadzenie kapłana, okadza diakon lub turyferariusz, posługujący oraz lud wierny wstają.
- Okadzenie ludu, odbywa się z pierwszego stopnia, okadza diakon lub turyferariusz wraz z nawikulariuszem.
- W tym samym czasie podchodzi do kapłana lavabo i ręczniczek, po skończonej funkcji kłaniają się. Podczas obrzędu lavabo lektor stawia na ołtarzu mszał i mikrofon.

3.19 Modlitwa Eucharystyczna

- Przed rozpoczęciem prefacji posługujący przy gongu i dzwonek podchodzą do swoich funkcji. W czasie śpiewania hymnu Sanctus nie należy się przemieszczać.
- Podobnie turyferariusz winien zadbać, by przyjść przed ołtarz przed rozpoczęciem hymnu.
- Dzwoniący dzwonekami podnosi je w przyklęnięciu tak, by nie wydały żadnego dźwięku (czy tutaj?)
- Wspomniani posługujący wracają na swoje miejsca dopiero po zakończeniu aklamacji anamnetycznej.

3.20 Obrzędy Komunii świętej

- W czasie modlitwy Pańskiej wyłącznie kapłani sprawujący liturgię trzymają rozłożone ręce.
- Znak pokoju przewodniczącemu liturgii przekazują 2 osoby:
 - Jeśli są jacyś posługujący po obydwu stronach ołtarza, to do kapłana podchodzi po jednej osobie z każdej strony.
 - Jeśli zaś, po którejś ze stron nie ma posługujących, to do kapłana podchodzą dwie osoby, nie przechodząc na drugą stronę.
 - Przed przekazaniem znaku nie wykonujemy skłonu.
- Na słowa „Pokój Pański niech zawsze będzie z Wami” podchodzą do przodu i ustawiają się twarzami do siebie. Po odejściu od kapłana, przekazują znak pokoju sobie nawzajem, a następnie podchodzą do najbliższej ustawionych posługujących, którym również przekazują znak pokoju. Pozostali usługujący przekazują znak pokoju osobom po swojej lewej i prawej stronie.
- W czasie śpiewu Agnus Dei posługujący podchodzi do dzwonek, a jeden z usługujących rozkłada na kredencji korporał.
- Wyznaczone osoby biorą pateny po przyjęciu Komunii świętej.
- W momencie gdy ostatni kapłan umieści Najświętszy Sakrament w tabernakulum, usługujący trzykrotnie dzwoni dzwonekami.
- Po udzieleniu komunii wiernym, posługujący znosi patenę na ołtarz lub na kredencję, gdzie celebrans dokona puryfikacji.
- Do ołtarza lub do kredencji, przy którym celebrans puryfikuje kielich, puszki i pateny, podchodzi usługujący z ampułką wody. Po puryfikacji posługujący zabiera z ołtarza naczynia liturgiczne.

3.21 Obrzędy zakończenia

- Po modlitwie po komunii, jeśli będą czytane ogłoszenia, służba liturgiczna przyjmuje postawę siedzącą.
- Po ogłoszeniach następuje błogosławieństwo (usługujący zachowują postawę stojącą).
- Kiedy przewodniczący liturgii całuje ołtarz, usługujący wykonują skłon tułowia

3.22 Zejście do zakrystii

- Krótkie
 - Górą: posługujący ustawiają się przodem do tabernakulum w jednym rzędzie (w razie potrzeby w dwóch) i po przyklęgnięciu z kapłanem schodzą do zakrystii.
 - Dołem: posługujący schodzą w szeregu na dół i ustawiają się w rzędzie przed pierwszym stopniem prezbiterium i po przyklęgnięciu z kapłanem udają się do zakrystii
- Długie (uroczyste)
 - Krucyferariusz i akolici ustawiają się w osi kościoła tak by między nimi i kapłanami zmieścili się wszyscy usługujący. Służba liturgiczna, schodząc z prezbiterium tworzy pary i ustawia się za krzyżem i akolitami twarzą do ołtarza. Następnie wszyscy (z wyjątkiem krucyferariusza, turyferariusza i nawikulariusza) przyklękają, odwracają się i udają się w procesji do zakrystii.

4. msza św. Pontyfikalna

Przygotowania do liturgii powinny być takie same jak w przypadku przygotowania do mszy św. bez biskupa. Dodatkowo należy przygotować:

- Mitrę, pastorał ewentualnie paliusz (kierowca biskupa przynosi do zakrystii)
 - Ornat, albę, cingulum, ewentualnie humerał należy przygotować na kredensie
 - Klęcznik przed prezbiterium w zakrystii
 - Herb danego biskupa należy umieścić na filarze lub na sztaludze w prezbiterium
 - Tackę na piuskę
 - Dodatkowe waskulum i ręczniczek
-
- biskup ubiera się w zakrystii. Przy ubieraniu się biskupa pomagają ceremoniarze lub diakoni, gdy są obecni. Na końcu zakłada się mitrę.
 - Tuż przed liturgią do biskupa podchodzą turyferariusz i nawikulariusz i następuje zasypanie.
 - biskup otrzymuje pastorał.
 - Modlitwa przed mszą św.
 - Procesja wyrusza do ołtarza w następującym szyku:
 - Trybularz, akolitki, krzyż, kandydaci, ministranci lektorzy, szafarze nadzwyczajni, ewangeliarz, diakoni, kapłani, biskup, diakoni asystujący biskupowi, ministranci do mitry i pastorału, ceremoniarz.
 - Po przybyciu do prezbiterium wszyscy kolejno oddają przyklękają. Ministranci czynią to parami, a biskup najpierw oddaje pastorał i mitrę, następnie wraz z diakonami, ministrantami od mitry i pastorału i ceremoniarzem przyklękają, zbliża się do ołtarza i całuje go razem z towarzyszącymi mu najbliższymi dwoma koncelebransami i diakonami. (W wielu przypadkach biskupi oddają mitrę i pastorał po ucałowaniu ołtarza, dlatego usługujący, którzy na liturgii trzymają te insygnia, po przyklęgnięciu z biskupem zatrzymują się w pobliżu ołtarza, a po odebraniu mitry i pastorału udają się na swoje miejsca w pobliżu tronu).
 - Okadzenie ołtarza i krzyża (ceremoniarz i (diakon lub turyferariusz))
 - Po okadzeniu biskup najkrótszą drogą udaje się na miejsce przewodniczenia. Obok biskupa zajmują miejsce diakoni, aby mogli w każdej chwili posługiwać biskupowi. Miejsce to jednak powinno być tak zaznaczone, by nie sugerować, iż cieszą się tym samym stopniem co prezbiterzy. W razie braku diakonów ich miejsce zajmują koncelebransi.
 - Po zakończeniu kolekty biskup siada i otrzymuje mitrę.
 - Gdy rozpoczyna się Alleluja lub odpowiedni śpiew w czasie Wielkiego Postu wszyscy wstają za wyjątkiem biskupa. biskup nakłada kadzidło (jeśli biskup siedzi turyferariusz i nawikulariusz klękają).
 - Następuje błogosławieństwo czytającego Ewangelię.
 - biskup oddaje mitrę i wstaje.

- Po zasypaniu i błogosławieństwie kapłan lub diakon, który ma czytać Ewangelię oraz turyferariusz i nawikulariusz, podchodzą do ołtarza, na którym znajduje się ewangeliarz. Po drugiej stronie ołtarza zatrzymują się akolici a następnie wszyscy razem udają się do ambony. Turyferariusz ustawia się w taki sposób, aby był po prawej stronie kapłana/diakona.
- Gdy kapłan/diakon wypowie słowa: Słowa ewangelii według świętego ... i zrobi znak krzyża na czole itd., biskup otrzymuje pastorał.
- Po skończonej ewangelii kapłan/diakon przynosi ewangeliarz biskupowi do ucałowania i błogosławieństwa. Następnie diakon odnosi z szacunkiem księgę ewangelii na odpowiedni stolik lub bezpośrednio do zakrystii.
- Teraz biskup otrzymuje mitrę i trzymając pastorał mówi homilię. Po homilii zachowuje się chwilę milczenia. Jeśli biskup nie mówi homilii również pozostaje w mitrze. biskupi często głoszą homilię nie trzymając pastorału.
- Po homilii biskup ściąga mitrę i oddaje pastorał, zarówno gdy ma być odmawiane Credo jak i przed modlitwą powszechną.
- Po skończonym Credo (jeśli jest przewidziane w celebracji) biskup wprowadza do modlitwy powszechnej (bez mitry i pastorału). Na zakończenie, z rozłożonymi rękami kończy modlitwę powszechną odpowiednią oracją.
- Po skończonej modlitwie powszechnej biskup siada i otrzymuje mitrę. W tym czasie przygotowuje się ołtarz. Jeśli urządzi się procesję z darami biskup wychodzi przed ołtarz a następnie przyjmuje dary od przynoszących i przekazuje je usługującym. Ci zanoszą chleb i wino (do celebracji eucharystycznej) na ołtarz. Inne dary znosi się w odpowiednie, wcześniej przewidziane miejsce. Może to być mały stoliczek przed ołtarzem lub obok niego.
- Po dojściu do ołtarza biskup oddaje mitrę.
- W czasie modlitwy błogosławieństwa nad chlebem posługujący podchodzi z prawej strony ołtarza, a następnie do kapłana, podaje wino, ampułkę z wodą przysuwa jak najbliżej kielicha
- Następnie do biskupa podchodzi turyferariusz i nawikulariusz (wychodzą z zakrystii w trakcie rozpoczęcia liturgii eucharystycznej a po zakończeniu procesji z darami)
- Okadzenie ołtarza (ceremoniarz i (diakon lub turyferariusz))
- Okadzenie kapłana oraz wiernych. Okadza diakon lub turyferariusz. W czasie okadzenia biskupa wszyscy wierni wstają.
- Okadzenie ludu, odbywa się z pierwszego stopnia, okadza diakon lub turyferariusz wraz z nawikulariuszem
- W tym samym czasie podchodzi do kapłana lavabo i ręczniczek, po skończonej funkcji kłaniają się
- Po skończonej modlitwie nad darami biskupowi zdejmuje się piuskę i kładzie na specjalnej tacce.

- Po skończonej komunii biskup wraca do tronu, sam nakłada piuskę lub zakłada mu ją diakon (lub ceremoniarz). Przynosi się biskupowi do tronu naczynie do obmycia palców i rączniczek.
- W stosownym momencie, po dziękczynieniu biskup wzywa: Módlmy się i wszyscy wstają. biskup odmawia modlitwę po komunii.
- Przed rozpoczęciem obrzędu błogosławieństwa biskup otrzymuje mitrę i rozpoczyna obrzęd błogosławieństwa końcowego. Może ono mieć formę błogosławieństwa uroczystego (potrójne z wyciągniętymi rękami) lub biskupiego. Przed samym aktem błogosławieństwa biskup otrzymuje pastorał i kreśli potrójny znak krzyża.
- biskup z mitrą na głowie i z pastorałem w ręku całuje ołtarz. Następnie biskup, kapłani i usługujący schodzą na dół przed pierwszy stopień prezbiterium i przyklękają zwrócieni do tabernakulum. W niektórych sytuacjach procesja wyjścia jest dłuższa i wtedy po błogosławieństwie jeden z usługujących bierze krzyż ołtarzowy i wraz z akolitami udaje się w stronę kruchty. Pozostali usługujący schodząc na dół tworzą pary i ustawiają się w szyku procesyjnym w nawie głównej. Po zatrzymaniu się wszyscy odwracają się w stronę tabernakulum i przyklękają razem z biskupem, a następnie ruszają do zakrystii dłuższą drogą.
- Po powrocie do zakrystii cała służba liturgiczna i koncelebranci oczekują na przyjscie biskupa zwrócieni w stronę krzyża. Gdy biskup dojdzie do zakrystii wszyscy odmawiają modlitwę po mszy św.
- Po modlitwie ceremoniarz pomaga rozebrać się biskupowi.

5. Obrzędy liturgiczne chrztu, bierzmowania, ślubu i pogrzebu

5.2 Chrzest

- Chrzty mogą odbywać się w dwojaki sposób:
 - w czasie mszy św. (w naszej parafii zazwyczaj w niedzielę o godz. 14:15)
 - poza mszą św.
- Przed chrztem posługujący upewnia się czy następujące paramenty liturgiczne są przygotowane:
 - woda święcona w specjalnej ampułce
 - specjalna tacka do wody święconej z otworem na główkę
 - oleje święte do chrztu przechowywane w naczyniu oznaczonym „CHR” (Uwaga: należy uważnie naszykować oleje do chrztu, aby nie pomylić ich z olejem chorych, który jest przechowywany w naczyniu oznaczonym krzyżem lub „INF”)
 - wata dla księdza, żeby mógł oczyścić palce z olejów świętych po namaszczeniu
 - ręczniczek do wytarcia głowy z wody święconej
 - tacka na watę i ręczniczek
 - biały ornat (ewentualnie kolor ornatu powinien być dopasowany do charakteru liturgicznego dnia)
- Ponadto posługujący powinien sprawdzić czy następujące paramenty liturgiczne są naszykowane:
 - zapalony paschał
 - odpowiednio zaznaczony rytuał chrzcielny
 - odpowiednio zaznaczona Liturgia Słowa (należy przed mszą uzgodnić z księdzem)
 - dwa mikrofony bezprzewodowe według uznania księdza (przed liturgią posługujący powinien spytać się księdza o decyzję, jeden mikrofon zapasowy)
- jeśli chrzest odbywa się w czasie mszy św. posługujący powinien pozostałe paramenty liturgiczne przygotować jak do każdej mszy św.
- Przebieg liturgii sakramentu chrztu w czasie mszy św:
 - msza św. aż do momentu homilii przebiega bez zmian, z wyjątkiem obrzędu przyjęcia dziecka, usługujący stoi wówczas na swoim miejscu na prezbiterium
 - Liturgia sakramentu zaczyna się po homilii, kiedy to kapłan schodzi do dziecka oraz rodziny i staje na pierwszym długim schodku prezbiterium. W wielu sytuacjach kapłan pozostaje przy ambonie.

- Następuje modlitwa powszechna, wezwanie wstawiennictwa świętych, modlitwa z egzorcyzmem i włożenie ręki, kiedy to usługujący cały czas stoi na swoim miejscu na prezbiterium
 - W czasie wyznania wiary w formie dialogu usługujący bierze do jednej ręki tackę na której stoi ampułka z wodą święconą, a do drugiej tackę na której leży ręczniczek
 - Po słowach kapłana: „Czy chcecie, aby N. otrzymał(a) chrzest w wierze Kościoła, którą przed chwilą wspólnie wyznaliśmy?” i pozytywnej odpowiedzi, do księdza podchodzi usługujący i podaje mu ampułkę z wodą święconą. Następnie podkłada tackę pod główkę dziecka, aby woda święcona, którą kapłan będzie polewał dziecko, spłynęła właśnie do tej miseczki.
 - Następnie usługujący podaje rodzicom dziecka ręczniczek, aby mogli oni otrzeć główkę dziecka ewentualnie sam usługujący wyciera główkę dziecka i odbiera od księdza ampułkę.
 - Następuje krótka modlitwa, w czasie której usługujący odstawia tackę na stolik, bierze do ręki naczynie z olejem świętym i delikatnie je odkręca. Po modlitwie usługujący podaje księdzu odkręcone naczynie z olejem świętym. Po namaszczeniu usługujący podaje kapłanowi na tacce watę. Następnie usługujący odbiera od księdza zużytą watę oraz naczynie z olejem świętym i delikatnie je zakręca.
 - Potem następuje włożenie na dziecko białej szaty, wręczenie zapalanej świecy i modlitwa pańska. Jeżeli będzie taka potrzeba, usługujący zdejmuje paschał z lichtarza i ułatwia zapalenie od paschału świecy chrzcielnej trzymanej przez ojca chrzestnego.
 - Od razu po zakończeniu obrzędów sakramentu, usługujący rozkłada kielich (modlitwa powszechna i wyznanie wiary było w czasie liturgii sakramentu, więc teraz jest pomijane)
 - W czasie mszy św. na której udzielany jest chrzest zbierana jest taca.
 - Pozostałe części mszy przebiegają bez zmian
- Przebieg liturgii sakramentu chrztu poza mszą św:
 - Procesja do ołtarza
 - Powitanie zgromadzonych na liturgii i obrzęd przyjęcia dziecka, po którym zazwyczaj powinna odbyć się Liturgia Słowa (czytania, psalm, ewangelia, homilia)
 - w czasie przyjęcia dziecka, modlitwy powszechnej, wezwania wstawiennictwa świętych, modlitwy z egzorcyzmem i włożenia ręki usługujący cały czas stoi na swoim miejscu przy stoliku
 - pozostałe czynności odbywają się jak w przypadku liturgii sakramentu chrztu w czasie mszy św.
 - po zakończeniu obrzędów odmawiana jest Modlitwa Pańska

- potem następuje szczególne błogosławieństwo rodziców oraz rodziców chrzestnych i pożegnanie dziecka oraz rodziny, podczas których usługujący stoi na swoim miejscu. Następnie usługujący przykłada wraz z kapłanem przed tabernakulum i schodzi z nim do zakrystii
- Sprzątanie po sakramencie:
 - zużytą watę z olejem świętym usługujący odkłada do specjalnego pojemnika, który znajduje się w tej samej szufladzie co welon (środkowa prawa), aby wata w przyszłości mogła być spalona.
 - jeżeli używana była chusteczka usługujący odkłada ją do spalenia, jeśli zaś ręczniczek, odkłada go do prania
 - wodę święconą używaną w czasie nabożeństwa usługujący wylewa do kwiatka znajdującego się na prezbiterium.

5.3 Bierzmowanie

- Jeżeli liturgii sakramentu bierzmowania będzie przewodniczył biskup przygotowanie powinno być takie same jak w przypadku mszy św. pontyfikalnej (punkt 4). Dodatkowo należy przygotować:
 - Naczynie z olejem Krzyżma Świętego
 - Rytuał sakramentu bierzmowania dla ks. biskupa i dla ks. Proboszcza.
 - Chleb, sól, cytrynę, miskę z wodą, mydło, czysty ręcznik
 - Tacę z krzyżami i modlitwę do poświęcenia krzyży
 - Kropidło i kociołek
- Liturgia sakramentu bierzmowania przebiega tak samo jak liturgia mszy św. pontyfikalnej (punkt 4) z wyjątkiem:
 - Po ewangelii ks. biskup otrzymuje mitrę. Na ołtarzu należy przygotować rytuał oraz mikrofon dla ks. biskupa zaś na ambonie rytuał dla ks. Proboszcza. Następuje dialog biskupa z Proboszczem i Kandydatami.
 - Po dialogu następuje homilia, którą ks. biskup głosi od ołtarza lub ambony.
 - Po homilii następuje Odnowienie Przyrzeczeń Chrzcielnych.
 - Po Odnowieniu następuje Włożenie Rąk. Po wezwaniu, ks. biskup oddaje mitrę i pastorał a następnie wyciąga ręce nad kandydatami do bierzmowania. Po modlitwie ponownie otrzymuje mitrę i pastorał i udaje się w asyście kapłanów do kandydatów do bierzmowania, aby udzielić namaszczenia. Jednemu z koncelebransów należy podać naczynie z olejem Krzyżma św. Dwóch usługujących może być potrzebnych do rozdawania obrazków (należy to ustalić przed liturgią).
 - Po namaszczeniu ks. biskup wraca na prezbiterium, oddaje mitrę i pastorał, a dwóch usługujących podchodzi do ks. biskupa z solą, cytryną, chlebem,

miską z wodą, mydłem i ręcznikiem. Po obmyciu rąk ks. biskup wraca na miejsce przewodniczenia i rozpoczyna modlitwę powszechną.

- Po Modlitwie po Komunii do ks. biskupa podchodzą usługujący z krzyżami, kropidłem i kociołkiem. Następuje poświęcenie krzyży.
- Po złożonych życzeniach następuje błogosławieństwo i rozesłanie.

5.4 Ślub

- Przed ślubem usługujący upewnia się czy następujące paramenty liturgiczne są przygotowane:
 - Specjalna stół z wyszytymi obrączkami
 - Specjalna tacka z miejscem na obrączki (obráczki zostaną dostarczone tuż przed mszą)
 - Dwa mikrofony (jeden na zapas)
 - Kociołek z wodą święconą na poświęcenie obrączek i kropidło
- Na stoliku przykrytym białym obrusem ustawionym między prezbiterium, a kaplicą Chrystusa Miłosiernego powinny znajdować się:
 - Dwa długopisy (jeden na zapas)
 - Konkordat (zostanie dostarczony tuż przed mszą)
 - Przy stoliku powinny ustawione być trzy krzesła: jedno po stronie zakrystii dla księdza i dwa po drugiej stronie dla małżonków
- Ponadto usługujący powinien sprawdzić czy następujące paramenty liturgiczne są naszykowane:
 - Biały ornat
 - Odpowiednio zaznaczony rytuał ślubny
 - Odpowiednio zaznaczona Liturgia Słowa (należy przed mszą uzgodnić z księdzem)
 - Odpowiednio zaznaczony Mszał Rzymski i segregator
 - Długi czerwony dywan rozwinięty do samej kruchty. Na nim, przed pierwszym schodkiem prezbiterium, powinny być ustawione dwa klęczniki i krzesła dla małżonków, a nieco z tyłu dwa krzesła dla świadków
 - Kruchta, drzwi główne i brama powinny być otwarte
- Pozostałe paramenty liturgiczne usługujący powinien przygotować jak do każdej mszy św.
- Przebieg Liturgii:
 - Usługujący wychodzi z kapłanem przed prezbiterium i tam razem przyklękają, a następnie wychodzą przed kruchtę, aby przywitać małżonków. W niektórych przypadkach kapłan sam idzie przywitać parę młodą a usługujący po przyklęknięciu zajmują swoje miejsca.

- Po krótkim przywitaniu małżonków następuje procesja do ołtarza, przed prezbiterium kapłan i usługujący przyklękają
- msza św. aż do momentu homilii przebiega bez zmian
- Liturgia sakramentu zaczyna się po homilii, kiedy to kapłan ubrany w specjalną stulę schodzi do małżonków i zadaje im pytania czy chcą „dobrowolnie i bez żadnego przymusu zawrzeć związek małżeński”
- Jeśli odpowiedzi są pozytywne następuje hymn „O Stworzycielu Duchu przyjdź”, w czasie którego wszyscy odwracają się w stronę ołtarza
- Po hymnie małżonkowie wypowiadają słowa przysięgi
- Po słowach „Co Bóg złączył człowiek niech nie rozdziela (...)” posługujący podaje kapłanowi kociołek z wodą święconą i tackę z obrączkami w celu ich błogosławieństwa. Potem przybliża tackę mniejszą obrączką do męża, aby założył ją na palec żony, a następnie przybliża tackę z pozostającą na nią większą obrączką do żony, aby założyła ją na palec męża
- Posługujący wraca na prezbiterium, następuje jeszcze krótka modlitwa po której wraca również kapłan, od którego odbieramy specjalną stulę
- W czasie ślubu zbierana jest taca
- Pozostałe części mszy przebiegają bez zmian aż do Komunii
- Po Komunii następuje podpisanie konkordatu przez kapłana i małżonków, usługujący pozostaje w tym czasie na swoim miejscu na prezbiterium przyjmując postawę siedzącą
- Pozostałe części mszy przebiegają bez zmian

5.5 Pogrzeb

- Przed pogrzebem należy upewnić się czy na kościele przygotowane są następujące paramenty liturgiczne:
 - Katafalk ustawiony przed pierwszym schodkiem prezbiterium (jeśli zamiast trumny będzie urna, ustawiona powinna być specjalna kolumna pokryta fioletowym materiałem)
 - Krzesła dla najbliższej rodziny zmarłego ustawione za katafalkiem
 - Stojaki na wieńce obok katafalku
 - Zapalony paschał przy katafalku na pierwszym schodku prezbiterium
 - Odpowiednio zaznaczony rytuał pogrzebowy
 - Odpowiednio zaznaczona Liturgia Słowa (należy przed mszą uzgodnić z księdzem)
 - Odpowiednio zaznaczone Mszał Rzymski i segregator
 - Kruchta, drzwi główne i brama powinny być otwarte
 - Mikrofon bezprzewodowy według uznania księdza (przed liturgią posługujący powinien spytać się księdza o decyzję)

- W zakrystii powinny być naszykowane:
 - Fioletowy ornat
 - Trybularz i łądka
 - Kociołek z wodą święconą i kropidło
- Dla księdza jadącego na cmentarz powinny być naszykowane:
 - Małe kropidło z wodą święconą
 - Odpowiednio zaznaczony rytuał pogrzebowy
 - Fioletowa kapa lub stuła
- Pozostałe paramenty liturgiczne posługujący powinien przygotować jak do każdej mszy św.
- Przebieg Liturgii:
 - msza św. aż do momentu Komunii przebiega bez zmian
 - W czasie pogrzebu zbierana jest taca, która przeznaczona jest na mszę św. za zmarłego ok. 30 dnia po pogrzebie
 - W czasie Komunii usługujący w zakrystii rozpala węgielek do trybularza
 - Po Komunii następuje krótka modlitwa, a następnie hymn „Anielski orszak”
 - W zależności od życzenia księdza, dostępnych jest kilka form ostatniego pożegnania (należy przed mszą spytać się księdza, którą formę wybiera):
 - W czasie hymnu kapłan schodzi do zakrystii, tam przebiera się w komżę, zakłada fioletową kapę bądź stułę, bierze rytuał i kropidło na cmentarz.
 - W czasie hymnu kapłan stoi na swoim miejscu przy ambonie, a opisane w powyższym podpunkcie czynności wykonuje po zakończeniu liturgii.
 - Pod koniec hymnu posługujący wychodzi z zakrystii z trybularzem, łądką, wodą święconą i staje przy trumnie.
 - Po hymnie kapłan odmawia krótką modlitwę przy ambonie, schodzi do trumny i święci ją wodą święconą podaną przez usługującego w kociołku. Następnie wraca do ambony, odmawia krótką modlitwę, schodzi do trumny, okadza ją kadzidłem podanym przez usługującego w trybularzu i z powrotem wraca do ambony. Kapłan może powyższe modlitwy odmówić przez mikrofon bezprzewodowy stojąc przy trumnie. Posługujący cały czas pozostaje przy trumnie, na koniec odwraca się w stronę ołtarza.
 - Kapłan od ambony odmawia modlitwę, po której schodzi razem z usługującym do zakrystii i przygotowuje się do wyjazdu na cmentarz (jeśli zrobił to wcześniej to schodzi i staje przed trumną czekając na jej wyniesienie do limuzyny).
 - W chwili gdy trumna jest wnoszona z kościoła do limuzyny rozbrzmiewa dzwon przy kościele.
 - Na cmentarz usługujący nie jedzie, chyba że odczuwa taką potrzebę.

6. Obrzędy nabożeństw

6.2 Nabożeństwo majowe, czerwcowe i różańcowe

- W dzień powszedni
 - W zakrystii powinna być przygotowana kapa w odpowiednim kolorze liturgicznym
 - W czasie mszy św. podczas komunii posługujący zdejmuje mszał i mikrofon z ołtarza, stawia klęcznik przed prezbiterium, na którym umieszcza księgę do nabożeństw (agendę lub Służbę Bożą) i mikrofon bezprzewodowy.
 - Po puryfikacji na ołtarzu pozostaje tylko korporał
 - Po zakończeniu mszy św. usługujący udają się do zakrystii, gdzie kapłan zakłada kapę oraz welon i z jednym posługującym udaje się do kaplicy. Stamtąd przenosi Najświętszy Sakrament na ołtarz główny, zaś posługujący bierze kustodię i idąc tuż przed kapłanem zanoszą ją na ołtarz i odbiera od kapłana welon i oddaje go nawikulariuszowi. Równoległe z zakrystii wraz z turyferariuszem i nawikulariuszem „dołem” wychodzi reszta służby liturgicznej, którzy po dojściu przed ołtarz klękają na dwa kolana na pierwszym stopniu, zostawiając odpowiednio dużo miejsca po obydwu stronach klęcznika dla turyferariusza i nawikulariusza.
 - Po przybyciu kapłana następuje zasypanie i okadzenie NS przez księdza. Turyferariusz i nawikulariusz zajmują miejsca odpowiednio po prawej i po lewej stronie kapłana niezależnie od miejsca, z którego kapłan okadza NS. Po okadzeniu turyferariusz i nawikulariusz przyklękają i schodzą do zakrystii, a następnie kontynuują uczestnictwo w nabożeństwie przy ołtarzu (posługujący przebywa w zakrystii tylko tyle czasu, ile jest konieczne na podtrzymanie i przygotowanie ognia)
 - W sytuacji, gdy kapłan głosi homilię z ambony, usługujący siadają w pierwszych ławkach bez wykonywania żadnych znaków i gestów.
 - Odpowiednio wcześniej turyferariusz i nawikulariusz schodzą do zakrystii aby przygotować ogień. Wychodzą do kapłana po rozpoczęciu „Przed tak wielkim...”, przyklękają, przekazują welon innemu posługującemu i następuje zasypanie j.w.
 - Po modlitwie ministrant podchodzi do kapłana i podaje mu welon. Następnie wraz z kapłanem wchodzi po stopniach i klęka w pobliżu filaru. W tym samym momencie do gongu i dzwonek podchodzi drugi ministrant.
 - Turyferariusz w tym czasie klęka na środku przed ołtarzem na pierwszym wąskim stopniu prezbiterium i okadza Najświętszy Sakrament trzema rzutami po trzy machnięcia podczas gdy kapłan podnosi monstrancję, obraca się z nią w lewo i w prawo.
 - W czasie błogosławieństwa ministrant uderza w gong. Kolejne trzy uderzenia następują odpowiednio wraz z okadzeniem.

- Po błogosławieństwie usługujący odbiera od kapłana welon przed lub po schowaniu Najświętszego Sakramentu do tabernakulum. Jeśli odebranie nastąpiło przed schowaniem, ministrant z powrotem przyjmuje postawę klęczącą.
 - Potrójny sygnał dzwonekmi należy wykonać w momencie przyklęknięcia kapłana przed tabernakulum, po którym turyferariusz dołącza do reszty posługujących przed prezbiterium.
 - Obydwaj usługujący schodzą z prezbiterium wraz z przewodniczącym Liturgii.
 - Po przyklęknięciu asysta i kapłan udają się do zakrystii.
- W niedzielę:
 - Przygotowanie do nabożeństwa winno być wykonane przynajmniej 10 minut przed jego rozpoczęciem. Na środku ołtarza należy rozłożyć korporał, a po jego lewej stronie postawić monstrancję w taki sposób, by jej zamek był skierowany ku środkowi ołtarza.
 - Służba liturgiczna wychodzi procesyjnie „dołem” i przyklęka. Kapłan udaje się do tabernakulum, aby wyjąć z niego Najświętszy Sakrament. W chwili, w której przyklęknie, usługujący klękają na dwa kolana.
 - Pozostałe kwestie są identyczne, jak w poprzednim punkcie.

6.3 Droga Krzyżowa

- Przygotowanie do nabożeństwa winno być wykonane przynajmniej 10 minut przed jego rozpoczęciem. Należy zapalić świece ołtarzowe, przygotować kapę koloru czerwonego, mikrofon bezprzewodowy, włączyć nagłośnienie i oświetlenie kościoła. Ewentualnie należy przygotować teksty potrzebne do nabożeństwa.
- Służba Liturgiczna ustawia się parami przed lustrem w zakrystii. Na początku stoi dwóch usługujących z zapalonymi świecami oraz usługujący z krzyżem pomiędzy nimi.
- Po modlitwie usługujący wraz z kapłanem wychodzą z zakrystii i udają się do nawy głównej gdzie ustawiają się parami w szyku procesjonalnym za krzyżem i akolitami. Krzyż i akolici zostawiają odpowiednio dużo miejsca przed pierwszym stopniem dla kapłana. Wszyscy przyklękają z wyjątkiem krucyferariusza i akolitów, którzy w tym momencie skłaniają głowę.
- Po odczytaniu wprowadzenia procesja parami rusza do pierwszej stacji Drogi Krzyżowej.
- Po zapowiedzeniu stacji i po słowach: „Kłaniamy Ci się Panie Jezu i błogosławimy Tobie”, wszyscy oprócz akolitów i krucyferariusza klękają. Po słowach: „Żeś przez krzyż i Mękę swoją świat odkupił”, wszyscy wstają.

- Po rozważeniu stacji, Służba Liturgiczna w szyku procesjonalnym wyrusza do następnej stacji. Krzyż i akolici idą obok siebie. W sytuacji gdy jest wąskie przejście, akolice idą jako pierwsi, nieco za nimi idzie usługujący z krzyżem oraz pozostali usługujący i kapłan. Posługujący cały czas są zwróceny w stronę krzyża.
- Przechodząc przez środek kościoła usługujący nie przyklękają.
- Po ostatniej stacji usługujący udają się do nawy głównej gdzie ustawiają się w szyku procesjonalnym przed pierwszym stopniem prezbiterium.
- Po błogosławieństwie usługujący przyklękają wraz z kapłanem (z wyjątkiem krucyferariusza i akolitów, którzy skłaniają głowę).

6.4 Gorzkie Żale

- Przygotowanie do nabożeństwa winno być wykonane przynajmniej 10 minut przed jego rozpoczęciem. Na środku ołtarza należy rozłożyć korporał, a po jego lewej stronie postawić monstrancję w taki sposób, by jej zamek był skierowany ku środkowi ołtarza. Na środku nawy przed pierwszym stopniem prezbiterium należy przygotować klęcznik a na nim mikrofon bezprzewodowy, Agendę oraz tekst Gorzkich Żali. W zakrystii powinna być przygotowana także kapa koloru czerwonego oraz welon. Na ambonie lub klęczniku (w zależności od decyzji kapłana) należy przygotować księgę pt. Służba Boża.
- Służba liturgiczna wychodzi procesyjnie „dołem” i przyklęka. Kapłan udaje się do tabernakulum, aby wyjąć z niego Najświętszy Sakrament. W chwili, w której przyklęknie, usługujący klękają na dwa kolana.
- W sytuacji gdy Najświętszy Sakrament jest już wystawiony, Służba Liturgiczna po przybyciu przed prezbiterium przyklęka a następnie klęka. Turyferariusz i nawikulariusz po przyklęgnięciu od razu podchodzą do kapłana. Turyferariusz i nawikulariusz zajmują miejsca odpowiednio po prawej i po lewej stronie kapłana niezależnie od miejsca, z którego kapłan okadza NS. Następuje zasypanie i okadzenie NS przez księdza. Po okadzeniu turyferariusz i nawikulariusz przyklękają i schodzą do zakrystii, a następnie kontynuują uczestnictwo w nabożeństwie przy ołtarzu (posługujący przebywa w zakrystii tylko tyle czasu, ile jest konieczne na podtrzymanie i przygotowanie ognia).
- Zostaje odśpiewana Pobudka podczas, której wszyscy stoją.
- Po odśpiewaniu Pobudki z ambony lub z klęcznika kapłan czyta Wprowadzenie i intencje. Za zgodą kapłana wprowadzenie i intencje mogą być przeczytane przez lektora stojącego przy ambonie.
- Służba Liturgiczna klęka kiedy kapłan wróci od ambony do klęcznika, natomiast gdy wprowadzenie czytane jest z klęcznika (ewentualnie przez lektora), usługujący klękają zaraz po odśpiewaniu Pobudki.

- Następnie zostają odśpiewane: Lament duszy nad cierpiącym Jezusem, Suplikacja: Bądź pozdrowiony, bądź pochwalony..., Rozmowa duszy z Matką Bolesną, Suplikacja: Któryś za nas cierpiał rany...
- Następuje kazanie pasyjne. W sytuacji, gdy kapłan głosi homilię z ambony, usługujący siadają w pierwszych ławkach. Po zakończeniu homilii, Służba Liturgiczna wraca na pierwszy stopień prezbiterium i klęka.
- Pozostałe kwestie są identyczne jak w przypadku nabożeństwa majowego, czerwcowego i różańcowego. (patrz punkt 4.1 od momentu odpowiednio wcześniej turyferariusz i nawikulariusz...)

6.5 Nabożeństwo do św. Ojca Pio

- Nabożeństwo do św. Ojca Pio odbywa się w każde poniedziałki po mszy św. ok. godz. 19:30 przed figurą św. Ojca Pio.
 - Przed mszą św. należy przed figurą Ojca Pio przygotować klęcznik, modlitwy oraz litanie do św. Ojca Pio (księga do nabożeństwa o św. Ojcu Pio), mikrofon bezprzewodowy.
 - Formularz mszalny, czytania oraz modlitwa powszechna pozostają z dnia.
 - Po zakończeniu mszy św. kapłan oraz usługujący schodzą na dół i ustawiają się w rzędzie przed pierwszym stopniem prezbiterium. Po przyklęknięciu kapłan oraz Służba Liturgiczna udają się do figury św. Ojca Pio.
 - Po przybyciu do figury usługujący zajmują odpowiednie miejsca, w taki sposób aby nie utrudnić dojścia kapłanowi do klęcznika. Kapłan oraz Służba Liturgiczna kłaniają się, a następnie klękają przed figurą. Po odmówieniu modlitwy i litanii do św. Ojca Pio, kapłan oraz usługujący wstają i kłaniają się. Następnie udają się do bocznej części prezbiterium, ustawiają się w rzędzie i przyklękają, a następnie udają się do zakrystii.
- W poniedziałek, który wypada w okolicach 23. dnia miesiąca nabożeństwo do św. Ojca Pio odbywa się z ucałowaniem relikwii.
 - Należy przygotować formularz mszalny ze wspomnienia o św. Ojcu Pio (23. października), (wyjątek stanowią święta i uroczystości kościelne, lub decyzja przewodniczącego liturgii co do formularza mszalnego), modlitwę powszechną z dnia lub ze wspomnienia, czytania z dnia. Formularz mszalny znajduje się w dodatku do Mszału Rzymskiego. Przed mszą św. należy na rogu ołtarza ustawić relikwiarz z relikwiami św. Ojca Pio (po tej stronie gdzie ustawiony jest krzyż ołtarzowy). Ręczniczek do wycierania relikwiarza należy przygotować na bocznym stoliku.
 - W czasie mszy św. podczas komunii posługujący zdejmuje mszał i mikrofon z ołtarza, stawia klęcznik przed prezbiterium, na którym umieszcza księgę do nabożeństwa i mikrofon bezprzewodowy.

- Po zakończeniu mszy św. kapłan oraz usługujący schodzą na dół i klękają na pierwszym stopniu prezbiterium. Po odmówieniu modlitwy i litanii, kapłan udaje się po relikwiarz. W tym czasie służba liturgiczna wstaje, jeden z usługujących podaje kapłanowi ręczniczek, a kolejny odstawia na bok klęcznik.
- Usługujący podchodzą w szeregu do kapłana i bez uprzedniego przyklęknięcia całują relikwiarz. Po Służbie Liturgicznej do kapłana podchodzą pozostali wierni.
- Po ucałowaniu, Służba Liturgiczna ustawia się w rzędzie po jednej stronie nawy głównej (po stronie lektorów). Usługujący nie czekając na kapłana przyklękają razem z ceremoniarzem i udają się do zakrystii (w sytuacji gdy jest więcej kapłanów Służba Liturgiczna przyklęka razem z kapłanami/kapłanem, który również po ucałowaniu relikwii wraca do zakrystii).

6.6 Nabożeństwo do św. Judy Tadeusza

- Nabożeństwo do św. Judy Tadeusza odbywa się w każde wtorki o godz. 18.00 w kaplicy Świętych i Błogosławionych. W wyjątkowych sytuacjach nabożeństwo jest odwoływane ze względu na uroczystości kościelne, rekolekcje itp. W takiej sytuacji intencje z kartek odczytywane są przy ołtarzu głównym, ewentualnie odczytywanie intencji odbywa się w następnym wtorek.
 - 10 minut przed mszą św. należy wybrać z puszki znajdującej się przy bocznych drzwiach zakrystii kartki z intencjami oraz ofiarę. Następnie zapala się światła w kaplicy Świętych i Błogosławionych oraz ustawia klęcznik. Na klęczniku należy przygotować tekst z litaniami i modlitwą do św. Judy Tadeusza, mikrofon bezprzewodowy oraz zapalić świece. Kartki z intencjami wcześniej przygotowane i sprawdzone kładzie się na klęczniku.
 - O godz. 18 kapłan oraz usługujący wychodzą głównymi drzwiami zakrystii i dołem udają się przed tabernakulum zatrzymując się z boku prezbiterium. Po przyklęknięciu, w odwrotnej kolejności niż wychodzono z zakrystii, Służba Liturgiczna udaje się do Kaplicy Świętych i Błogosławionych (kapłan idzie na końcu).
 - Po przybyciu do kaplicy usługujący zajmują odpowiednie miejsca, w taki sposób aby nie utrudnić dojścia kapłanowi do klęcznika. Kapłan oraz Służba Liturgiczna kłaniają się, a następnie klękają.
 - Po odmówieniu modlitwy i litanii do św. Judy Tadeusza, kapłan oraz usługujący wstają i kłaniają się, a następnie udają się przed pierwszy stopień prezbiterium. Część Służby Liturgicznej przechodzi na stronę ministrantów natomiast pozostali usługujący pozostają na stronie lektorów. Kapłan przechodzi na środek nawy. Po przyklęknięciu wszyscy zajmują odpowiednie miejsca w prezbiterium. Rozpoczyna się msza św.
 - Formularz mszalny, modlitwa powszechna oraz czytania pozostają z dnia.

6.7 Nabożeństwo do NMP Nieustającej Pomocy

- Nabożeństwo do Matki Bożej Nieustającej Pomocy odbywa się w każde środy o godz. 18 w kaplicy Matki Bożej Nieustającej Pomocy. W wyjątkowych sytuacjach nabożeństwo jest odwoływane ze względu na uroczystości kościelne, rekolekcje itp. W takiej sytuacji intencje z kartek odczytywane są przy ołtarzu głównym, ewentualnie odczytywanie intencji odbywa się w następną środę.
 - 10 minut przed nabożeństwem należy z kaplicy Matki Bożej Nieustającej Pomocy wybrać z puszki kartki z intencjami oraz ofiarę. Należy na środku ustawić klęcznik, a następnie zapala się świece oraz lampkę oświetlającą obraz. Na klęczniku należy przygotować Agendę, mikrofon bezprzewodowy. Pozostałe kartki z intencjami wcześniej przygotowane i sprawdzone kładzie się również na klęczniku. Należy przygotować intencje z księgi z intencjami na oddzielnej kartce i położyć na ambonie.
 - Formularz mszalny, modlitwa powszechna oraz czytania pozostają z dnia.
 - O godz. 18 kapłan oraz usługujący wychodzą głównymi drzwiami zakrystii i dołem udają się przed tabernakulum. Cała Służba Liturgiczna przechodzi na jedną stronę nawy głównej, natomiast kapłan zatrzymuje się na środku nawy. Po przyklęnięciu kapłan wraz z asystą udają się do kaplicy Matki Bożej Nieustającej Pomocy.
 - Po przybyciu do kaplicy usługujący zajmują odpowiednie miejsca, w taki sposób aby nie utrudnić dojścia kapłanowi do klęcznika. Kapłan oraz Służba Liturgiczna kłaniają się, a następnie klękają. Po modlitwie oraz odczytaniu intencji kapłan oraz usługujący wstają, kłaniają się, a następnie udają się przed pierwszy stopień prezbiterium. Część Służby Liturgicznej pozostaje po stronie ministrantów natomiast pozostali usługujący przechodzą na stronę lektorów, pozostawiając miejsce na środku nawy dla kapłana. Po przyklęnięciu wszyscy zajmują odpowiednie miejsca w prezbiterium. Rozpoczyna się msza św.

7. Procesje i inne obchody liturgiczne

- Procesje do ołtarza podczas mszy św. zostały opisane w punkcie 3.2 str.7
- Procesja podczas nabożeństwa Drogi Krzyżowej została opisana w punkcie 6.2 str. 22

7.2 Procesja uroczysta oraz obrzędy liturgiczne w Niedzielę Męki Pańskiej (Niedzielę Palmową)

- Przed liturgią należy przygotować: szaty liturgiczne koloru czerwonego, palmy dla kapłanów i służby liturgicznej, krzyż procesyjny, akolitki, dodatek do mszału z tekstami na Niedzielę Palmową, kropidło i kociołek, mikrofony bezprzewodowe, lekcjonarz do odczytania ewangelii w kruchcie kościoła, 3 lekcjonarze do odczytania Męki Pańskiej na dany rok.
- Po modlitwie przed mszą św., kapłani oraz posługujący, wychodzą bocznymi drzwiami z zakrystii lub od strony kaplicy i w szyku procesjonalnym dłuższą drogą udają się do kruchty lub przed główne wejście kościoła. Na początku procesji idą usługujący ze świecami a pomiędzy nimi usługujący z krzyżem.
- Po dojściu do kruchty akolici i krzyż odchodzą na bok i wraz z pozostałymi usługującymi odwracają się do środka kościoła.
- W kruchcie kościoła przewodniczący liturgii pozdrawia wiernych i zwraca się do nich z krótką zachętą i pouczeniem. Następnie błogosławi palmy i przechodząc nawą główną do prezbiterium i z powrotem do kruchty kropi je wodą święconą. Ministrant lub lektor trzymający kociołek idzie z lewej strony kapłana. Pozostałe osoby czekają na miejscu.
- Po pokropieniu palm, kapłan odczytuje fragment ewangelii o wjeździe Chrystusa do Jerozolimy.
- Po odczytaniu ewangelii kapłan zwraca się do wiernych z wezwaniem do udziału w procesji.
- Następnie wyrusza procesja do ołtarza. Po dojściu do prezbiterium lektor niosący krzyż oraz akolici kłaniają się, natomiast kapłani oraz posługujący przyklękają parami lub pojedynczo.
- Opuszcza się akt pokuty. Kapłan na zakończenie obrzędów wstępnych odmawia kolektę.
- Mękę Pańską rozpoczyna lektor, który czyta rolę ewangelisty, zaś kapłan czytający rolę Jezusa kończy ewangelię mówiąc: Oto Słowo Pańskie.

7.3 Procesja do komunii

- Po słowach: Panie, nie jestem godzien abyś przyszedł do mnie... usługujący wstają i ustawiają się w stronę ołtarza jeden za drugim.
- Przed przyjęciem Komunii usługujący przyklękają, a po przyjęciu Komunii udają się na swoje miejsce nie przeszkadzając pozostałym osobom przyjmującym Komunię św.

7.4 Procesja do komunii w niedzielę i większe uroczystości

- Kiedy liczba usługujących jest powyżej dwóch (nie licząc szafarzy nadzwyczajnych i osób nie przyjmujących Komunii św.) osoby, które przyjmują Komunię św. po przekazaniu znaku pokoju w czasie śpiewu Baranku Boży schodzą na dół i ustawiają się w rzędzie przed pierwszym stopniem prezbiterium (w podobny sposób jak podczas długiego zejścia do zakrystii po zakończeniu mszy św.).
- Po tym jak zadzwonią dzwonki usługujący klękają.
- Po słowach: Panie, nie jestem godzien abyś przyszedł do mnie... usługujący wstają i ustawiają się parami w szyku procesjonalnym w nawie głównej w taki sposób aby w obydwu szeregach była podobna liczba osób.
- Przed przyjęciem Komunii usługujący przyklękają, a po przyjęciu Komunii udają się do prezbiterium.
- Osoby, które w procesji znajdują się po stronie lektorskiej chcą przejść na stronę ministranek przechodzą za księdzem nie utrudniając mu udzielania Komunii.

7.5 Procesja i obrzędy liturgiczne w czasie Uroczystości Bożego Ciała

- Po modlitwie po komunii, w czasie komentarza, w stronę głównego wyjścia w nawie głównej procesja ustawia się w następującym szyku:
 1. Krzyż i świece
 2. Sztandary, chorągwie, feretrony, duży różaniec
 3. Dzieci komunijne
 4. LSO
 5. Panie ze świecami
 6. Siostry zakonne
 7. Sypaczki
 8. Kapłani
 9. Szafarze nadzwyczajni (do pomocy przy niesieniu NS)
 10. Akolici
 11. Turyferariusz i Nawikulariusz
 12. Kapłan z Najświętszym Sakramentem
 13. nagłośnienie
 14. wszyscy wierni

- Ustawianie procesji koordynuje ceremoniarz oraz precentorzy (subceremoniarze).
- Po komentarzu i ustawieniu procesji kapłan wystawia Najświętszy Sakrament.
- Po okadzeniu i modlitwie procesja wyrusza do I ołtarza. Podczas przenoszenia NS usługujący dzwonią dzwonekami.
- Po przybyciu do ołtarza kapłan stawia monstrancje na korporale i okadza NS bez zasypania. W tym czasie chór wykonuje śpiew.
- Po ewangelii i homilii zostaje odśpiewana suplikacja, podczas której kapłan nakłada kadzidło i okadza NS.
- Po suplikacji lektor odczytuje modlitwę powszechną, którą kapłan kończy specjalną oracją.
- Po oracji kapłan otrzymuje welon (i ewentualnie kapę) i procesja wyrusza do następnego ołtarza.
- Przy ostatnim ołtarzu po oracji i specjalnych podziękowaniach zostaje odśpiewany hymn Te Deum.
- Pod koniec hymnu kapłan nakłada kadzidło i okadza NS, a następnie odmawia modlitwę, otrzymuje welon i błogosławi wiernych NS.
- Po błogosławieństwie kapłan zanosí NS do tabernakulum. Procesja, która wchodzi do kościoła, po dojściu do prezbiterium rozchodzi się na dwie strony, a następnie klęka. Po schowaniu NS i przyklęknięciu kapłana jeden z usługujących dzwoni dzwonekami i wszyscy wstają. Po wspólnym przyklęknięciu usługujący i kapłani udają się do zakrystii.

7.6 Procesja podczas mszy św. z udzieleniem Pierwszej Komunii Świętej

- Służba Liturgiczna ustawia się parami w zakrystii. Na początku stoi dwóch usługujących z zapalonymi świecami oraz usługujący z krzyżem pomiędzy nimi.
- Po modlitwie usługujący wraz z kapłanem wychodzą z zakrystii bez dzwonięcia sygnaturką. Po dojściu do nawy głównej Służba Liturgiczna kieruje się do kruchty i kiedy cała procesja znajdzie się na linii ołtarza wszyscy się zatrzymują, odwracają w stronę tabernakulum i przyklękają.
- Po przyklęknięciu usługujący wraz z kapłanem idą do kruchty. Po dojściu do kruchty akolici, kruleferariusz i pozostali usługujący zatrzymują się i ustawiają się w taki sposób aby kapłan mógł podejść do dzieci.
- Podczas kropienia dzieci wodą święconą Służba Liturgiczna ustawia się w taki sposób aby wchodząc do kościoła w szyku procesjonalnym, na początku szedł ministrant z krzyżem i akolici oraz pozostali usługujący według stopnia i według wzrostu.
- Po dojściu do prezbiterium usługujący niosący krzyż oraz akolici kłaniają się, natomiast kapłani oraz posługujący przyklękają parami lub pojedynczo, a następnie zajmują miejsca w prezbiterium.

7.7 Procesja z darami

- Osoby wyznaczone do przyniesienia darów udają się do stolika ustawionego na końcu kościoła w połowie modlitwy powszechnej.
- Po dojściu do stolika wszyscy ustawiają się parami w kierunku ołtarza. Jedna z wcześniej wyznaczonych osób podaje dary przygotowane na stoliku.
- Po zakończeniu modlitwy powszechnej osoby z darami udają się do ołtarza. Po przekazaniu darów kapłanowi czynią skłon głowy i wracają na miejsce.
- Podczas procesji z darami wszyscy zachowują postawę stojącą.
- Z wyjątkiem hostii i komunikantów, które powinny zostać umieszczone na ołtarzu, pozostałe dary należy położyć na przygotowany wcześniej stolik (nie na ołtarzu).
- Wino i wodę należy umieścić na kredencji.
- W darach nie należy nosić kielicha.

7.8 Procesja i obrzędy liturgiczne podczas mszy św. Roratniej

- 15 minut przed mszą św. zapala się roratkę natomiast bezpośrednio przed wyjściem procesji z zakrystii zapala się świece ołtarzowe oraz adwentowe. Światła w kościele są wygaszone.
- Po modlitwie przed mszą św., kapłani oraz posługujący trzymając zapalone lampiony, wychodzą bocznymi drzwiami z zakrystii i dłuższą drogą udają się do ołtarza w szyku procesjonalnym. Podczas tej procesji nie niesie się krzyża i świec, gdyż jest to jedna z form zwykłego wyjścia, z tą różnicą, że usługujący i kapłan udają się do ołtarza dłuższą drogą.
- Po dojściu do prezbiterium posługujący rozchodzą się na tę stronę nawy głównej, na której będą wykonywać swoje funkcję, wzdłuż pierwszego stopnia i przyklękają wspólnie z kapłanami.
- Następuje: Znak krzyża oraz pozdrowienie zgromadzonego ludu, akt pokuty, wezwanie do Chrystusa Pana (jeśli występuje pierwsza lub druga forma aktu pokuty).
- Zaraz po rozpoczęciu hymnu „Chwała na wysokości Bogu...” zapala się światła w kościele.
- Wszyscy gaszą lampiony po kolekcie.

7.9 Przeniesienie Najświętszego Sakramentu z kaplicy adoracyjnej do tabernakulum

- 5 lub 10 minut po zakończeniu adoracji usługujący i kapłan udają się do kaplicy.
- Po przybyciu do kaplicy kapłan i usługujący klękają.
- Po modlitwie, usługujący zakłada kapłanowi welon (w niektórych sytuacjach welon zakłada się w zakrystii).
- Kiedy kapłan udziela błogosławieństwa, usługujący 3 razy dzwoni gongiem, podobnie jak w przypadku nabożeństw.
- Kiedy kapłan schowa NS do kustodii, usługujący bierze dzwonek i razem z kapłanem (idąc przed nim i dzwoniąc dzwonkiem) udaje się do prezbiterium, a następnie klęka w pobliżu dzwonek mszalnych.
- Kiedy kapłan schowa NS usługujący przestaje dzwonić.
- Po przyklęnięciu kapłana przed tabernakulum usługujący 3 razy dzwoni mszalnymi dzwonekami, a następnie odbiera od kapłana welon i udaje się do zakrystii.

8. Czynności po zakończeniu liturgii:

- Po zakończeniu mszy św. członek LSO powinien w odpowiedni sposób posprzątać naczynia i inne przybory liturgiczne z prezbiterium. Sprzątanie powinno rozpocząć się po modlitwie po mszy św. i dopiero w momencie, gdy większość ludzi opuści już świątynię a organista zakończy pieśń.
- Jeśli wkrótce będzie miała miejsce następna msza posługujący powinien:
 - Zdjąć z kredencji kielich oraz (jeżeli są) cyborium i/lub pateny na komunikanty, zanieść je do zakrystii i zbędne naczynia schować. Następnie należy naszykować odpowiedni kielich na następną mszę i włożyć do niego odpowiednią liczbę hostii oraz napelnić odpowiednią liczbę cyborium i/lub paten komunikantami.
 - Złożyć korporał, jeśli jest rozłożony na kredencji.
 - Wylać wodę z miseczki, której używa się w czasie obrzędu obmycia rąk, najlepiej do donicy z kwiatem znajdującym się na prezbiterium.
 - Jeśli jest taka potrzeba dolać do ampułek wino i/lub wodę.
 - Zgasić świece ołtarzowe i (jeżeli jest) paschał, chyba że do rozpoczęcia kolejnej mszy św. zostało mniej niż 10 minut.
 - mszał ustawić na obrzędach wstępnych z danego dnia.
 - Na ambonie otworzyć segregator z modlitwą wiernych na odpowiednim dniu, a obok położyć kartę z intencjami, natomiast inne księgi i pomoce takie jak lekcjonarz czy ogłoszenia parafialne (jeśli to niedziela) powinny być na półeczce.
 - Pieniądze z tacy zsypać do szafki znajdującej się przy zakrystii (jeśli to niedzielne msze poranne) lub przynieść do zakrystii i schować do szafki z mikrofonami (jeśli to dzień powszedni lub niedzielne popołudnie).
 - Wyłączyć zbędne oświetlenie (np. ołtarzowe), chyba że do rozpoczęcia kolejnej mszy św. zostało mniej niż 10 minut.
- Jeśli msza w której uczestniczył posługujący jest ostatnią w danym dniu, powinien on dodatkowo:
 - Zdjąć mszał i mikrofon z ołtarza. mszał powinien zostać zamknięty i odłożony na kredencję po stronie lektorskiej (dobrze jest również zaznaczyć wstążkami odpowiedni formularz na następny dzień), natomiast mikrofon należy postawić pod ołtarzem.
 - Nakryć ołtarz specjalnym białym materiałem w celu jego ochrony.
 - Schować lekcjonarz i segregator z modlitwą wiernych na półeczkę na ambonie. Lekcjonarz powinien być naszykowany na następny dzień, a z segregatora należy wyjąć kartkę z nieaktualną datą i odłożyć ją do pojemnika z rzeczami przeznaczonymi do spalania znajdującego się w zakrystii.

- Sprawdzić czy karta z intencjami zawiera intencje na kolejny dzień. Jeśli tak, to należy jedną schować na półkę na ambonie, a drugą położyć przy mszale. Jeśli nie, należy je przynieść do zakrystii.
- Schować klucz od tabernakulum do szafki z mikrofonami w zakrystii.
- Pieniądze z tacy przynieść do zakrystii i schować do szafki z mikrofonami.
- Wyłączyć nagłośnienie.
- Wyłączyć zbędne oświetlenie (np. ołtarzowe).

9. Funkcje liturgiczne:

9.1 Sygnaturka:

- Ministrant rozpoczynający procesję do ołtarza daje znak rozpoczęcia mszy św./nabożeństwa poprzez 3-krotny dźwięk sygnaturki.

9.2 Krzyż:

- Krucyferariusz w procesji zajmuje miejsce za turyferariuszem i nawikulariuszem oraz nieco za ministrantami niosącymi akolitki.
- Przed ołtarzem wykonuje skłon głowy razem z ministrantami niosącymi akolitki i ruszając przed nimi umieszcza krzyż na prezbiterium lub zanosí do zakrystii.
- Pozostałe kwestie dotyczące posługi krucyferariusza zostały opisane w poszczególnych punktach Instrukcji.

9.3 Akolitki:

- Ministranci niosący akolitki (świece) w procesji idą tuż przed krzyżem, po obu jego stronach.
- Przed ołtarzem wykonują skłon głowy wraz z krucyferariuszem.
- Świece powinny być niesione w taki sposób aby osoba idąca z prawej strony krzyża trzymała akolitkę prawą ręką a lewą ją podtrzymywała, natomiast osoba idąca z lewej strony krzyża trzymała akolitkę lewą ręką a prawą ją podtrzymywała.
- W sytuacji, gdy jest wąskie przejście pierwsi idą akolici a tuż za nimi krzyż.
- W czasie uroczystych liturgii akolici zapalają świece podczas psalmu lub drugiego czytania i gdy rozpocznie się aklamacja przed Ewangelią wyruszają przed ołtarz.
- Jeżeli na ołtarzu leży ewangeliarz, akolici po dojściu do ołtarza kłaniają się do niego a następnie odwracają do siebie czekając na kapłana, który podejdzie do ewangeliarza. Następnie wraz z kapłanem wyruszają w kierunku ambony.
- Po dojściu do ambony akolici zatrzymują się i odwracają do siebie. Po słowach Chwała Tobie Chryste wracają na miejsce. Przechodząc przed ołtarzem kłaniają się.

- Jeżeli na ołtarzu nie leży ewangeliarz, akolici w czasie aklamacji przed Ewangelią kłaniają się przed ołtarzem i od razu idą do ambony.
- W okresie Wielkanocnym, ze względu na obecność paschału, w procesji nie używa się akolitek.

9.4 Trybularz:

- W uroczystej procesji do ołtarza turyferariusz i nawikulariusz po dojściu do prezbiterium przyklękają i ustawiają się w okolicach kredencji.
- Usługujący dokonuje okadzenia w następujący sposób:
 - Okadzenie ludu oraz celebransa: 3 rzuty po 2 machnięcia
 - Okadzenie Najświętszego Sakramentu: 3 rzuty po 3 machnięcia.
- Po spełnieniu funkcji usługujący schodzą przed prezbiterium, kłaniają się do ołtarza a następnie wychodzą do zakrystii.
- Po ewangelii turyferariusz i nawikulariusz nie schodzą przed prezbiterium, lecz stojąc przy ambonie odwracają się w kierunku ołtarza, czynią skłon ciała i schodzą do zakrystii.

9.5 ewangeliarz:

- Ministrant niosący w procesji ewangeliarz trzyma go oburącz frontem do wiernych na wysokości wzroku.
- Po dojściu do prezbiterium kłania się, a następnie kładzie księgę na ołtarzu i odchodzi na własne miejsce.

9.6 Kielich i mszał:

- Lektorzy lub szafarze nadzwyczajni rozkładają kielich, ministranci stawiają na ołtarzu, w wyjątkowych sytuacjach przewodniczący liturgii rozkłada kielich sam.
- W czasie uroczystych liturgii, kiedy ołtarz pozostaje pusty przed liturgią eucharystyczną, na środku za ołtarzem ustawiają się szafarze z kielichem i puszkami.
- Rozkładany jest kielich a puszki podawane są bezpośrednio kapłanowi (nie stawiane na ołtarzu).
- Po skończonej funkcji szafarze kłaniają się do ołtarza i odchodzą na miejsca.
- Podczas obrzędu lavabo lektor stawia na ołtarzu mszał i mikrofon.
- W dzień powszedni, mszał stoi na ołtarzu a kielich rozkładany jest przez lektora lub szafarza nadzwyczajnego po skończonej Modlitwie Powszechnej.
- Po rozłożeniu kielicha usługujący kłania się do ołtarza.
- Przed liturgią należy sprawdzić czy korporał jest położony na kielichu w prawidłowy sposób, tak aby po rozłożeniu na ołtarzu znajdował się w prawidłowej pozycji.

- Korporału nie wolno przekładać w czasie liturgii (szczególnie na ołtarzu!).
- Korporał rozkłada się na środku ołtarza w dolnej jego części. Korporał nie powinien wykraczać poza krawędź ołtarza.

9.7 Ampułki z wodą i winem:

- Ministrant w czasie rozkładania kielicha bierze obie ampułki do rąk. Ampułkę z winem do prawej ręki, z wodą – do lewej.
- Obie ampułki trzyma w ich dolnej części uszkiem zwrócone w stronę celebransa i zajmuje pozycję na wysokości ołtarza.
- Po podaniu wina przekłada ampułkę z wodą do prawej ręki, wino odbierając do lewej.
- Ampułkę z wodą przysuwa jak najbliżej kielicha, tak by celebrans nie miał problemu z nalaniem wody łyżeczką.
- Po skończonej funkcji ministrant nie wykonując żadnych gestów (tyczy się sytuacji, w której za chwilę wróci do kapłana z lavabo, natomiast jeśli nie bierze lavabo wykonuje skłon głowy) wraca do kredencji i odkłada obie ampułki.

9.8 Lavabo:

- Ministranci odpowiedzialni za lavabo zajmują miejsca na wysokości ołtarza tuż po podaniu ampułek z wodą i winem (niezależnie, czy po tej funkcji nastąpi okadzenie ołtarza, czy też nie).
- Ministrant z wodą obmywa ręce celebransa niewielką ilością wody pamiętając, iż jest to znak wyłącznie symboliczny.
- Ministrant z ręczniczkiem trzyma go na odpowiedniej wysokości tak, by celebrans nie miał problemu z osuszeniem dłoni.

9.9 Dzwonki:

- Ministrant podnosi dzwonki z pozycji przyklęnięcia.
- Ministrant dając znak wiernym do klęknięcia lub powstania dzwoni dzwonekami 3 razy, natomiast między ukazaniem hostii i kielicha 1 raz.

9.10 Gong:

- Podczas podniesienia ministrant dzwoni gongiem 3 razy uderzając za każdym razem w niższy dzwon w odstępach ok. 2 sekundowych.
- W czasie błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem ministrant dzwoni gongiem 3 razy uderzając za każdym razem w ten sam, najniższy dzwon.

9.11 Puryfikacja:

- W czasie śpiewu „Baranku Boży”, ministrant rozkłada na kredencji specjalnie przygotowany do puryfikacji korporał.
- Po skończonej komunii św, wyjmując przedtem łyżeczkę, bierze do ręki ampułkę z wodą, gotowy by usłużyć kapłanowi puryfikującemu naczynia liturgiczne.

9.12 Kociołek i kropidło:

- Po skończonej modlitwie błogosławieństwa, usługujący podaje kapłanowi kropidło i razem udają się aby pokropić osoby lub przedmiot.
- Jeżeli kapłan będzie kropił lud zgromadzony na liturgii, przechodzi główną nawą do kruchty i z powrotem do prezbiterium. Ministrant lub lektor trzymający kociołek idzie z lewej strony kapłana. W taki sposób trzyma kociołek, aby nie utrudniać kapłanowi kropienia. Kiedy kapłan odwraca się w drugą stronę, usługujący przechodzi za nim. Po dojściu do ołtarza kapłan i usługujący wykonują skłon ciała.

9.13 Zbieranie tacy:

- Tacę zbiera się po zakończeniu Modlitwy Powszechnej.
- Osoby, wyznaczone do tej funkcji wcześniej ustalają, w której części kościoła będą zbierać ofiarę.
- Osoby, które posługują w czasie liturgii i zostały wyznaczone do zbierania tacy, schodzą do zakrystii po zakończeniu Modlitwy Powszechnej (nie wcześniej), natomiast kiedy zbierają ofiarę i przechodzą przez środek kościoła, wykonują skłon ciała w kierunku ołtarza.
- W przypadku darów przynoszonych do ołtarza tacę zbiera się po złożeniu wszystkich darów kapłanowi.

9.14 Insygniarz:

- Insygniarze w procesji idą za biskupem i po dojściu do ołtarza razem z nim przyklękają.
- Po wejściu na prezbiterium zatrzymują się w pobliżu ołtarza, aby odebrać od ceremoniarza lub diakona mitrę i pastorał, a następnie udają się na swoje miejsce w pobliżu tronu.
- Trzymając insygnia usługujący stoją. Jeżeli, któryś z usługujących źle się poczuje, zobowiązany jest zgłosić to ceremoniarzowi.
- Jeżeli biskup udziela błogosławieństwa od ołtarza, insygniarze stają za nim, a następnie schodzą razem z biskupem, z czego jeden z jednej strony ołtarza, drugi z drugiej. Na dole prezbiterium ustawiają się za biskupem i razem z nim przyklękają a następnie za nim udają się do zakrystii.

10. Czynności niezwiązane z posługą liturgiczną:

10.2 Rozprowadzanie prasy katolickiej:

- Prasa katolicka rozprowadzana jest przez Służbę Liturgiczną w każdą niedzielę po każdej mszy św.
- Posługującego należy wyznaczyć do tej funkcji jeszcze przed mszą św., aby przed jej rozpoczęciem zdążył naszykować gazety w odpowiednim koszyku i zapoznać się z ich cenami.
- Posługujący schodzi do zakrystii po modlitwie po Komunii, czyli w momencie, gdy kapłan zaczyna czytać ogłoszenia. Jeżeli posługujący znajduje się po stronie ministranckiej schodzi przed pierwszy stopień prezbiterium, wykonuje ukłon do ołtarza i kieruje się do zakrystii. Jeśli natomiast jest po stronie lektorskiej, wykonuje ukłon w stronę ołtarza przy swoim miejscu i udaje się prosto do zakrystii.
- Usługujący czeka w zakrystii a pod koniec ogłoszeń wychodzi i kieruje się do kruchty. W zakrystii zazwyczaj są ogłoszenia, więc usługujący może się z nimi zapoznać (najlepiej wyjść z zakrystii na początku trzeciego ogłoszenia od końca). Należy dołożyć starań, aby przed modlitwą za zmarłych posługujący był już w kruchcie.
- Posługujący cały czas uczestniczy we mszy św., np. poprzez odpowiedzi na wezwania kapłana.
- Gdy zdecydowana większość ludzi opuści świątynie usługujący może wrócić do zakrystii. Uzyskane pieniądze należy przekazać kościelnemu lub wrzucić do odpowiedniego pudełka znajdującego się w szafce z mikrofonami.

10.3 Rozprowadzanie Kuriera Bogurodzicy:

- Kurier Bogurodzicy rozprowadzany jest w nieregularnych odstępach czasu. Jeżeli pojawi się nowy numer, należy go rozprowadzać w niedzielę po każdej mszy św. razem z innymi gazetami. Kurier Bogurodzicy kosztuje „co łaska”.
- Należy wcześniej wyznaczyć osobę do tej funkcji, inną niż ta, która rozprowadza zwykłą prasę katolicką. Wyznaczona osoba powinna przed mszą św. naszykować Kuriera Bogurodzicy w odpowiednim koszyku.
- Pozostałe punkty wykonuje się jak wyżej.

10.4 Rozprowadzanie sianka:

- Sianko rozprowadzane jest przez członków Służby Liturgicznej w okresie przed świętami Bożego Narodzenia. Należy je rozprowadzać w niedzielę po każdej mszy św. Sianko kosztuje „co łaska”.

- Do tej funkcji należy wcześniej wyznaczyć osobę jeszcze przed liturgią. Musi to być jednak inna osoba niż ta, która rozprowadza prasę katolicką. Sianko należy przed mszą św. naszykować w odpowiednik koszu lub kartonie.
- Pozostałe punkty wykonuje się jak wyżej.

10.5 Rozprowadzanie kredy i kadzidła:

- Kreda rozprowadzana jest przez członków LSO razem z kadzidłem w Uroczystość Objawienia Pańskiego (6 stycznia) po każdej mszy św. Kreda kosztuje „co łaska”.
- Należy wcześniej wyznaczyć odpowiednią liczbę osób do tej funkcji. Wyznaczone osoby powinny przed mszą św. naszykować kredę w odpowiednich koszykach oraz tace na ofiary.
- Przed liturgią usługujący powinien naszykować na kredencji po stronie lektorskiej kociołek z wodą święconą oraz kropidło.
- Obrzęd poświęcenia kredy następuje zazwyczaj po modlitwie po Komunii, toteż usługujący powinni zejść do zakrystii w czasie Komunii.
- Gdy kapłan odmówi Modlitwę po Komunii, posługujący wychodzą z kredą z zakrystii i ustawiają się na pierwszym stopniu prezbiterium, obok ambony. Kapłan odprawi wówczas obrzęd błogosławieństwa. Osoba z kociołkiem powinna stać obok księdza w czasie tego obrzędu.
- Po zakończeniu mszy św. usługujący ustawiają się na pierwszym stopniu prezbiterium po różnych stronach kościoła twarzą w stronę wiernych. Usługujący mogą wrócić do zakrystii dopiero wówczas, gdy wszyscy chętni ludzie zaopatrzą się w kredę.

10.6 Rozprowadzanie palemek:

- Palmy rozprowadzane są przez Służbę Liturgiczną w piątą i szóstą niedzielę Wielkiego Postu (czyli w niedzielę Męki Pańskiej oraz poprzednią). Każda palma ma ustaloną cenę, dlatego usługujący powinni się z nimi zapoznać przed rozpoczęciem rozprowadzania.
- Usługujący powinni być ubrani w strój liturgiczny, czyli w szarfę, komżę lub albę. Jeżeli warunki atmosferyczne są niesprzyjające, istnieje możliwość założenia kurtki pod szatę liturgiczną.
- Posługujący rozprowadzają palmy przy określonych stanowiskach w określonych godzinach, które zostały wcześniej ustalone i zaakceptowane przez Radę/Prezesa LSO.

- Jeżeli usługujący, który ma rozprawdzać wkrótce palmy, jest obecny na mszy św., powinien zejść do zakrystii w czasie ogłoszeń razem z gazetami, a stamtąd udać się prosto na swoje stanowisko. Jeżeli zaistnieje potrzeba (np. mała liczba członków Służby Liturgicznej) można zejść do zakrystii po przyjęciu Komunii. Jednak najwłaściwszą formą jest kiedy ministrant/lektor będzie uczestniczyć na całej mszy św. a dyżur przy rozprawdaniu palm wyznaczy sobie o innej godzinie.
- Nie wolno pozostawiać stanowiska bez opieki. Jeżeli posługujący musi wyjść, ma za zadanie zadbać, aby ktoś inny był obecny przy stanowisku.

10.7 Rozprawdanie wody święconej:

- Woda święcona rozprawdana jest przez członków Służby Liturgicznej w Wielką Sobotę w godzinach święcenia pokarmów. Woda święcona kosztuje „co łaska”. Można również przyjmować od wiernych stare buteleczki po wodzie święconej.
- Usługujący powinni być ubrani w strój liturgiczny, czyli w szarfę, komżę lub albę.
- Osoby rozprawdają wodę święconą w określonych godzinach, które zostały wcześniej ustalone i zaakceptowane przez Radę/Prezesa LSO.
- Posługujący siedzą na specjalnym stanowisku usytuowanym tuż przed kruchtą. Na stoliku znajdują się buteleczki napełnione wodą święconą i puszka przeznaczona na ofiary. Obok lub pod stolikiem powinien być karton przeznaczony na stare butelki otrzymane od wiernych i zapas wody święconej.
- Należy uważać, aby nie zabrakło wody święconej. Gdy będzie jej już niewiele, można ją przynieść z salki ministranckiej.
- Nie wolno pozostawiać stanowiska bez opieki. Jeżeli posługujący musi wyjść ma za zadanie zadbać, aby ktoś inny był obecny przy stanowisku.
- Stanowisko, przy którym rozprawdana jest woda święcona powinno być schludne i czyste. Należy pamiętać, że nie wolno przeszkadzać kapłanowi w święceniu pokarmów, a wiernym w modlitwie przy Grobie.

11. Gesty i postawy ciała

11.1 Postawa klęcząca

- Postawa, podczas której klęczy się na dwóch kolanach zgiętych pod kątem prostym. W czasie mszy św. postawę tę zachowuje się podczas epiklezy i przeistoczenia oraz podczas Oto Baranek Boży; Panie nie jestem godzien....
- Zachowuje się ją także podczas adoracji Najświętszego Sakramentu, spowiedzi i nabożeństw, a także podczas prywatnych modlitw (szczególnie po przyjęciu Komunii św.).

11.2 Postawa stojąca

- We mszy św. postawę stojącą zachowuje się od procesji wejścia do kolekty włącznie.
- Podczas aklamacji przed Ewangelią i w czasie samej ewangelii, wyznania wiary i modlitwy powszechnej. Dalej od słów: „Módlcie się aby moją i waszą ofiarę przyjął Bóg Ojciec Wszechmogący” aż do „Baranku Boży” z wyjątkiem epiklezy i przeistoczenia, oraz podczas modlitwy po komunii i zakończenia mszy św.
- Postawę stojącą zachowuje się także podczas hymnu Te Deum, Magnificat i Sekwencji do Ducha Świętego.
- Postawę tę zachowuje się również podczas przyjęcia Komunii św. a także podczas najistotniejszych momentów obrzędu sakramentów.
- Kiedy w prezbiterium znajduje się Najświętszy Sakrament usługujący przyjmują postawę stojącą.

11.3 Postawa siedząca

- W czasie mszy św. zachowuje się postawę siedzącą podczas czytań i psalmy responsoryjnego a także w czasie homilii i przygotowania darów oraz w czasie ogłoszeń duszpasterskich.
- Postawę tę można przyjąć również w czasie rozdzielania Komunii św. wiernym oraz milczenia po Komunii św.
- Postawę tę zachowuje się także podczas głoszenia homilii w czasie nabożeństw, a także podczas podpisywania dokumentów konkordatowych przez nowożeńców.

11.4 Skłon głowy

- Skłon głowy wykonuje się poprzez dotknięcie brodą do klatki piersiowej.
- Skłon głowy czyni się podczas wymawiania imion trzech Osób Boskich oraz imienia Jezusa (szczególnie podczas hymnu Chwała), Maryi i świętego, na którego cześć sprawuje się liturgię.

- Głowę skłania się na czas błogosławieństwa. Usługujący, którzy niosą świece, krzyż lub ewangeliarz w czasie procesji wejścia czynią ten gest zaraz po dojściu do prezbiterium.
- Usługujący czynią skłon głowy w stronę kapłana po skończeniu funkcji lavabo i ręczniczka oraz przechodząc przed biskupem.
- Usługujący czynią także skłon głowy w momencie kiedy kapłan klęka po ukazaniu Hostii i kielicha oraz przed wizerunkami świętych szczególnie przed i po nabożeństwach ku ich czci.

11.5 Skłon ciała

- Skłon ciała wykonuje się poprzez zgięcie tułowia od pasa w górę (jest przyjęte, aby skłon ciała był na tyle głęboki, aby można było wyprostowanymi rękami dotknąć własnych kolan) ze złożonymi rękami.
- Skłon ciała w czasie mszy św. wykonuje się przechodząc przed ołtarzem przy którym nie ma Najświętszego Sakramentu oraz w czasie Credo wypowiadając słowa „i za sprawą Ducha Świętego przyjął ciało z Maryi Dziewicy i stał się człowiekiem”.
- Osoby, które ze względów zdrowotnych nie mogą przyklęknąć przed przyjęciem Komunii św. mogą wykonać gest skłonu ciała.

11.6 Bicie się w pierś

- Gest ten wykonuje się bijąc się w pierś mając prawą rękę zaciśniętą w pięść. Lewa dłoń obejmuje prawą rękę.
- Gest ten wykonuje się trzykrotnie podczas spowiedzi powszechnej wypowiadając słowa „moja wina, moja wina, moja bardzo wielka wina”.

11.7 Znak krzyża (duży i mały)

- Duży znak krzyża wykonuje się dotykając prawą ręką czoła, piersi, lewego ramienia, a następnie prawego. Podczas wykonywania znaku krzyża lewa ręka leży na sercu. Gest ten wykonuje się przy wchodzeniu do kościoła i przy wychodzeniu z niego (szczególnie po zanurzeniu ręki w kropielnicy z wodą święconą).
- Wykonuje się go także na początku mszy św. i na końcu kiedy kapłan udziela błogosławieństwa oraz w czasie pokropienia ludu wodą święconą.
- Można go także wykonać w czasie błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem.
- Wykonuje się go także na początku i na końcu niektórych nabożeństw.

- Mały znak krzyża wykonuje się kreśląc mały krzyżyk prawym kciukiem na czole, ustach i na sercu. Podczas wykonywania małego znaku krzyża lewą rękę trzyma się na sercu. Wykonuje się go przed ewangelią w czasie mszy św.

11.8 Przyklęknięcie

- Podczas wykonywania gestu przyklęknięcia prawe kolano zgina się aż do ziemi.
- Przyklęknięcie należy wykonać przechodząc przed Najświętszym Sakramentem czy też przed krzyżem (od momentu Adoracji Krzyża w Wielki Piątek aż do rozpoczęcia Wigilii Paschalnej), a także przechodząc przed tabernakulum poza mszą św.
- Gest ten wykonywany jest także przed przyjęciem Komunii św. Usługujący oraz kapłan przyklękają po dojściu w procesji wejścia do ołtarza oraz przy odchodzeniu po zakończeniu celebracji, jeśli w prezbiterium znajduje się tabernakulum.
- Przyklęka się w Uroczystość Narodzenia i Zwiastowania Pańskiego w czasie odmawiania Credo na słowa: „I za sprawą Ducha św. przyjął ciało z Maryi Dziewicy i stał się człowiekiem.”

11.9 Znak pokoju

- Znak pokoju przekazuje się poprzez podanie prawej ręki.
- Znak pokoju przewodniczącemu liturgii przekazują 2 osoby.
- Jeśli są jacyś posługujący po obydwu stronach ołtarza, to do kapłana podchodzi po jednej osobie z każdej strony.
- Jeśli zaś, po którejś ze stron nie ma posługujących, to do kapłana podchodzą dwie osoby nie przechodząc na drugą stronę.
- Przed przekazaniem znaku nie wykonujemy skłonu
- Na słowa „Pokój Pański niech zawsze będzie z Wami” usługujący podchodzą na wysokość ołtarza i ustawiają się twarzami do siebie. Po odejściu od kapłana, przekazują znak pokoju sobie nawzajem, a następnie podchodzą do najbliższych ustawionych posługujących, którym również przekazują znak pokoju. Pozostali usługujący przekazują znak pokoju osobom po swojej lewej i prawej stronie.

11.10 Składanie rąk

- Usługujących obowiązuje trzymanie złożonych rąk na sposób gotycki (wyprostowane palce obu rąk opierają się o siebie stroną dłoniową. Kciuki krzyżują się ze sobą).
- Złożone ręce zachowujemy w momencie postawy stojącej i klęczącej oraz podczas wykonywania gestów: skłonów i przyklęknięcia.
- Podczas postawy siedzącej ręce są splecione ze sobą i spoczywają na udach lub oparte są o kolana.

12. Podstawy prawne

- ✓ **Katechizm Kościoła Katolickiego**
- ✓ **Kodeks Prawa Kanonicznego**
- ✓ **Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej**
- ✓ **Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego**
- ✓ **Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski**

13. Podsumowanie

Głównym celem Instrukcji Rady Liturgicznej Służby Ołtarza w Sprawie Wykonywania Czynności Liturgicznych i Pozaliturgicznych w Parafii Bogurodzicy Maryi w Warszawie w nawiązaniu do dokumentów kościelnych jest **ujednocenie posługi Służby Liturgicznej w parafii.**

Zebrane tutaj materiały zostały wcześniej przygotowane, opracowane i zredagowane przez członków Rady LSO pod kierownictwem Opiekuna Służby Liturgicznej. Decyzje o wdrożeniu Instrukcji do działalności LSO podejmuje ks. Proboszcz. Rada LSO oraz ks. Opiekun jako jedyni zastrzegają sobie prawo do wszelkich zmian w treści Instrukcji.